



واحد تهران

مطالعه تطبیقی حقوق معنوی زوجه در کنوانسیون رفع تبعیض علیه زنان با فقه امامیه و حقوق ایران

استاد راهنما:

دکتر سید ابوالقاسم نقیعی

استاد مشاور:

دکتر سید محمد صادق موسوی

دانشجو:

زهرا اوسطی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

پاییز ۱۳۹۱



تقدیم به والدینم

به همسر و فرزندانم

و با سپاس از اساتیدم که حق بزرگی بر من دارند.

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
بخش اول: مفاهیم، پیشینه تاریخی، مبانی و مصادیق حقوق غیر مالی زوجه.....	
۹	
فصل اول: شناخت موضوع و کلیات آن.....	۱۰
مبحث اول: معنای لغوی حق.....	۱۱
گفتار اول: مفهوم حق.....	۱۱
گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی حق.....	۱۱
مبحث دوم: اقسام حق.....	۱۳
گفتار اول: مفهوم حق مالی.....	۱۴
گفتار دوم: مفهوم حق غیر مالی.....	۱۴
گفتار سوم: مفهوم نکاح.....	۱۵
مبحث سوم: حقوق مالی زوجه پس از عقد نکاح.....	۱۷
گفتار اول: حق مهریه.....	۱۷
گفتار دوم: معنانشناسی مهر.....	۱۸
گفتار سوم: مالکیت مهر.....	۱۸
گفتار چهارم: حق نفقه.....	۱۹
گفتار پنجم: اسباب وجوب نفقه.....	۲۰
گفتار ششم: نفقه در مذاهب و ملیت های دیگر.....	۲۲

فصل دوم: پیشینه تاریخی حقوق غیر مالی زوجة.....	۲۴
مبحث اول: پیشینه در ملل کهن و ادیان.....	۲۴
گفتار اول: پیشینه حقوق غیر مالی زوجة در ملل کهن.....	۲۴
گفتار دوم: پیشینه حقوق غیر مالی زوجة در ادیان.....	۲۵
مبحث دوم: پیشینه در ایران قبل از اسلام.....	۲۷
مبحث سوم: پیشینه در عرب جاهلی.....	۲۷
مبحث چهارم: پس از اسلام.....	۲۸
فصل سوم: مبانی حقوق غیر مالی زوجة در مفاهیم اسلامی و کنوانسیون رفع تبعیض ...	۳۰
مبحث اول: مبانی حقوق غیر مالی زوجة در مفاهیم اسلامی.....	۳۰
گفتار اول: اصل کرامت.....	۳۰
گفتار دوم: اصل حرمت.....	۳۲
گفتار سوم: اصل مودت.....	۳۳
گفتار چهارم: اصل امنیت.....	۳۶
گفتار پنجم: اصل سکون و آرامش.....	۳۸
مبحث دوم: نگاه کلی به مبانی حقوق غیر مالی زوجة در کنوانسیون.....	۳۹
گفتار اول: اصالت انسان.....	۳۹
گفتار دوم: انسان همانند ابزار.....	۴۴
گفتار سوم: اصالت عقل.....	۴۶
گفتار چهارم: فردگرایی.....	۴۸

مبحث سوم: مبانی راهبرد محوری کنوانسیون در دفاع از حقوق زنان.....	۵۱
گفتار اول: مبانی کنوانسیون در سه دوره تفکر فمینیستی.....	۵۴
گفتار دوم: دیدگاه های اساسی در کنوانسیون.....	۵۵
بخش دوم: عناوین و مصادیق حقوق غیر مالی زوجه.....	۵۷
فصل اول: مفهوم و مصادیق حقوق غیر مالی زوجه.....	۵۸
فصل دوم: بررسی فقهی حقوق غیر مالی زوجه.....	۶۲
مبحث اول: حق شأن.....	۶۲
گفتار اول: معنای لغوی شان.....	۶۲
گفتار دوم: معنای اصطلاحی شأن.....	۶۳
گفتار سوم: حق رعایت شأن زوجه.....	۶۳
مبحث دوم: حق سکونت.....	۶۵
گفتار اول: سکونت مشترک از لحاظ فقهی.....	۶۶
گفتار دوم: سکونت مشترک زوجین در حقوق ایران.....	۶۸
گفتار سوم: سکونت مشترک در حقوق فرانسه.....	۶۹
مبحث سوم: حق قسم.....	۷۱
گفتار اول: معنای قسم.....	۷۱
گفتار دوم: حق قسم از لحاظ فقهی.....	۷۱
گفتار سوم: تکلیف شوهر در اجراء حق قسم.....	۷۳

- ۱۲۳- حق بهره‌مندی زنان ایرانی از حمایت‌های قانونی درخصوص ازدواج و تشکیل خانواده با مردان غیر ایرانی با رعایت ضوابط
- ج: حقوق و مسئولیت‌های زنان در امور دفاعی - نظامی
- ۱۲۴- حق و مسئولیت زنان در دفاع مشروع از دین و کشور و نیز جان، مال و ناموس خود و دیگران.
- ۱۲۵- حق و مسئولیت زنان در مشارکت و تلاش برای تأمین و تحکیم صلح عادلانه جهانی
- ۱۲۶- حق برخورداری زنان از حمایت‌های لازم به منظور حفظ تمامیت جسمانی و جلوگیری از هتک حیثیت و ناموس زنان در دوران جنگ، اسارت و اشغال نظامی
- ۱۲۷- حق برخورداری از مصونیت خانه و خانواده از تهاجمات نظامی
- ۱۲۸- حق برخورداری خانواده‌های شهدا، جانبازان، رزمندگان و آزادگان از حمایت‌های ویژه نظام اسلامی.
- ۱۲۹- حق و مسئولیت مادران در نگهداری، تربیت و اولویت در قیمومت فرزندان در صورت شهادت، اسارت و مفقودالاثر شدن همسر.
- ۱۳۰- حق بهره‌مندی از آموزش و تصدی مشاغل انتظامی
- فصل پنجم: حقوق و مسئولیت‌های قضایی زنان
- ۱۳۱- حق برخورداری زنان از آموزش‌های حقوقی
- ۱۳۲- حق برخورداری از تدابیر قانونی و حمایت قضایی به منظور پیشگیری از جرم، و ستم به زنان در خانواده و جامعه و رفع آن
- ۱۳۳- حق برخورداری از محاکم خاص خانواده در جهت حفظ اسرار، ایجاد صلح و سازش در خانواده و تسهیل در حل و فصل اختلافات
- ۱۳۴- حق دسترسی زنان به نیروی انتظامی و ضابطین دادگستری زن در صورت تعرض، بزه‌دیدگی، اتهام و ارتکاب جرم
- ۱۳۵- حق زنان در تصدی مشاغل حقوقی و قضایی مطابق قانون
- ۱۳۶- حق اقامه دعوا و دفاع در نزد محاکم دادگستری و سایر مراجع قانونی
- ۱۳۷- حق استفاده از وکیل و مشاور حقوقی در دادگاه و یا سایر مراجع قانونی
- ۱۳۸- حق برخورداری از حمایت‌های همه جانبه دستگاه قضایی با عوامل زمینه‌ساز جرائم علیه زنان و ارتکاب جرائم توسط زنان
- ۱۳۹- حق مصونیت زنان متهم از هتک حرمت، اهانت و محرومیت‌های فردی و اجتماعی فراتر از مجازات قانونی
- ۱۴۰- حق زنان در معافیت از مجازات در صورت وجود عوامل رافع مسئولیت کیفری

- ۱۴۱- حق اعاده حیثیت زنان در اثر تقصیر، اشتباه قاضی در موضوع حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص و جبران خسارت مادی و معنوی از آنها
- ۱۴۲- حق برخورداری از تخفیف قانونی از نظر میزان مجازات و یا معافیت از آن و یا نحوه اجرا، در صورت ندامت و اثبات توبه زنان بزهکار در زمان بارداری، شیردهی و بیماری
- ۱۴۳- حق زنان در ملاقات والدین، فرزندان و همسر در دوران حبس طبق قوانین کشور
- ۱۴۴- حق زنان در برخورداری از امکانات مناسب بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و تربیتی در زندانها جهت اصلاح و بازگشت به زندگی سالم اجتماعی
- ۱۴۵- حق دختران در برخورداری از کانونهای اصلاح و تربیت با شرایط مناسب
- ۱۴۶- حق زنان در رسیدگی به شکایات از آیین نامه های دولتی، مأمورین قضایی و یا واحدهای دولتی جهت احقاق حقوق خود
- ۱۴۷- حق و مسئولیت شهادت در دادگاه مطابق با موازین شرعی و قانونی
- ۱۴۸- حق برخورداری از حمایتهای قضایی از سوی مدعی العموم علیه ولی و سرپرست قانونی فاقد صلاحیت و دیگر متجاوزان به حقوق آنان.

[۱]- ان الحکم الا لله، یوسف ۴۰، انعام ۵۷.

[۲]- فطرت الله التي فطر الناس عليها، روم ۳۰

[۳]- و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون، ذاریات ۵۶ - الذی خلق الموت و الحیوة لیبلوکم ایکم احسن عملاً، ملک ۲.

[۴]- الف) تکوینی طبیعی: سخر لکم ما فی السموات و الارض، جائیه ۱۳.

ب) تکوینی معنوی: جعل لکم السمع و الابصار و الافئدة، نحل ۷۸ - و نفس و ماسویها فالهمها فجورها و تقویها، شمس ۷ و ۸ - علم الانسان ما لم يعلم، علق ۵.

[۵]- ان المسلمین و المسلمات و المؤمنین و المؤمنات و القانتین و القانتات و الصادقین و الصادقات و الصابرين و الصابرات و الخاشعین و الخاشعات و المتصدقین و المتصدقات و الصائمین و الصائمات و الحافظین فروجهن و الحافظات و الذاکرین الله کثیراً و الذاکرات اعد الله لهن مغفرة و اجرا عظیماً، احزاب

۳۵ - من عمل صالحاً من ذکرٍ او انثی و هو مؤمن فلنحیینه حیوة طیهة، نحل ۹۷

[۶]- ضرب الله مثلاً للذین آمنوا امرأة فرعون... و مریم ابنت عمران، تحریم ۱۱ و ۱۲ - ربنا هب لنا من ازواجنا و ذریاتنا قره اعین و اجعلنا للمتقین اماماً، فرقان ۷۴.

[۷]- فمن يعمل مثقال ذرة خیراً یره و من يعمل مثقال ذرة شراً یره، زلزال ۷ و ۸

[۸]- هل یرتوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون، زمر ۹.

[٩]- يا ايها الناس انا خلقناكم من ذكر وانثى و جعلناكم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اكرمكم عند الله اتقيكم، حجرات ١٣.

[١٠]- فضل الله المجاهدين على القاعدين اجراً عظيماً، نساء ٩٥.

[١١]- ان الله يأمر بالعدل والاحسان، نحل ٩٠

COMPARATIVE STUDY OF NON FINANCIAL (INTELLECTUAL) RIGHTS OF WIFE IN THE CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN (CEDA) WITH IMAMI'T JURISPRUDENCE AND IRAN'S LAW

ABSTRACT

The knowledge of jurisprudence and law, are established based on Quran verses and Hadith and legal rules. This knowledge has been evolved similar to other branches of human sciences over the time. Effects of such modernism and transformation can be traced in family law .

Having real interpretation of family law always needs religious, ethical, common law and social approaches. Therefore, in study of non-financial right of wife and comparative study with CEDAW, as a recent international approach, a clear view from different points is needed. In this thesis, all issues and original meanings of this topic in different fields are discussed. Although being brief on its social effects, non-financial rights of women on legal opinions were considered widely in this thesis and needs further wide studies . Experts in Islamic studies, lawyers, socialists and women studies scientists can benefit from different angles of this study. This thesis tries to explore challenges of non-financial rights based on Islam and CEDAW as a western view .

Looking at these rights, on three angles of Imami't jurisprudence, Iran law and convention can be beneficial to all levels of society and will improve approaches and views of family and community activists to women. Legislators shall be more careful when considering presenting this in international meetings and summits.

Keywords ;

Wife's non financial (intellectual) rights, imami't jurisprudence, Iran law, the Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women (CEDAW)



**COMPARATIVE STUDY OF NON FINANCIAL (INTELLECTUAL)
RIGHTS OF WIFE IN THE CONVENTION ON THE ELIMINATION
OF ALL FORMS OF DISCRIMINATION AGAINST WOMEN
(CEDAW) WITH IMAMI'T JURISPRUDENCE AND IRAN'S LAW**

Supervisor:

Dr.S.A.Naghibi

Advisor:

Dr.S.M.S.Mousavi

Student:

Z.Osati

Master Degree for:

Jurisprudence and law

January 2013